

[RECENSIE]

Bart De Wever, *Werkbare waarden*, Kalmthout, Pelckmans, 2011, 191 pp., ISBN 9789028965027

Drie jaar na *Het kostbare weefsel*, gaat het om een voortgezette bundeling van 47 columns, verschenen in *De Standaard* tussen 10 november 2008 en 7 juni 2011, voorafgegaan door 4 essays, waarin men reeds de kern van zijn ideologie ziet. Elke bijdrage wordt opnieuw voorafgegaan door een uitgebreide situering. Het toont opnieuw De Wever op zijn best: uitdagend en polemisch, zijn stellingen kracht bijzettend met citaten en historische vergelijkingen, met voorbeelden uit de populaire cultuur en vaak naar aanleiding van concrete gebeurtenissen, in een meeslepende stijl. Zoals de schrijvers van het voorwoord, Marc Reynebeau in 2008 en Tom Naegels ditmaal, kan men zich in de analyse genuanceerd terugvinden, zonder daarom de politieke conclusies te delen. Zeer goed thuis in de theorievorming over nationalisme, maakt hij het zijn tegenstanders veel moeilijker dan voorheen en dwingt hij hen om betere argumenten te zoeken dan het sloganniveau. Hij neemt immers afstand van een essentialistisch en rechts-radicaal nationalisme, maar ook van wat hij als de tegenpool ervan beschouwt: een liberaal kosmopolitisme als een non-identiteit, uiting van een elitair neoliberal individualisme, in een scherpe polemie met Guy Verhofstadt. De nieuwe belgitude past volgens hem in dat postmodernistisch verhaal. Daartegenover stelt hij een inclusief nationalisme, waarbij identiteit (beter: identificatie) geen vaststaand gegeven is, maar een sociale constructie die in een veranderende context voortdurend wordt geherinterpreteerd door de leden van de “*verbeelde gemeenschap*”, zelf het resultaat van een historisch proces, waarbij de volkstaal drager van die identiteitsvorming werd. Hij erkent dat er vele mogelijke dragers zijn waaraan een mens

2. Voor een evaluatie: H. Van Velthoven, *Waarheen met België? Vijftien jaar later. Een stand van zaken in 2011*, in: K. Celis & J. Van Daele (eds.), *Waarheen met België? Van taalstrijd tot communautaire conflicten. Een selectie uit 35 jaar wetenschappelijk onderzoek*, Brussel, 2011, pp. 319-368; H. Van Velthoven, *Waarheen met België*, in: *Sampol*, december 2011, pp. 4-14.

zijn identificatie ontleent, maar in een “gezond” nationalisme (de medicalisering doet aan vroegere tijden denken) moeten die worden geïntegreerd in een culturele identificatie, een set van gedeelde normen en waarden, die de basis leggen voor een ethische gemeenschap, die verbeelde gemeenschap van verbondenheid en solidariteit. Dat bepaalt ook zijn positie ten opzichte van migranten: een “*primordiale autochtonie*” en een “*burgerschap gekneed door een aanwezige leidcultuur*”. Een succesvolle gemeenschap van burgers moet dan een antwoord vinden op de vraag: “*wie we zelf zijn en wie wij allemaal samen willen worden*”. Dat veronderstelt dan wel een discussie over diversiteit, wie tot dat volk behoort en wie niet, en volgens de eigen logica op basis van dynamische toegangsvoorwaarden.

Er zijn verdere bedenkingen. De Wever kan het Vlaams-nationalisme in de analyse dan ontgaan hebben van een romantische emotionaliteit, per definitie gaat het ervan uit dat een Vlaamse identificatie andere concurrerende identificaties domineert. De verbeelde Vlaamse gemeenschap vertoont dan een homogeniserende klemtoon, een “*Vlaams volk*” dat zich onderscheidt van andere volken en een Wij-Zij tegenstelling, wat al tot een paar pijnlijke uitschuivers heeft geleid. Bovendien kan nationalisme zich op alle soorten ideologieën enten. Het is dan ook de vraag stellen naar het sociaaleconomische maatschappijbeeld. Dat gaat verder dan waarden en normen. De auteur legt wel uit wat hij onder “*conservatisme*” verstaat, zegt dat naties de basis vormen voor het bestrijden van de neoliberale globalisering die de door jarenlange strijd verworven sociale instellingen bedreigt, maar qua concrete invulling blijft dit wazig, terwijl intussen wel duidelijk is in welke electorale vijver wordt gevist. Het grote succes wordt overigens mee verklaard door de wijze waarop men het streven naar Vlaamse autonomie heeft gekoppeld aan het vooruitzicht van een efficiënt economisch beleid en bestuurskracht, in contrast met het socialistische Wallonië en een machteloos geacht federaal niveau. De huidige institutionele visie is wel duidelijk: confederalisme als opstap naar separatisme. Maar zoals ook in het vorige boek wordt het thema Brussel ontweken. Wat er in het boek niet staat, is dus even interessant als wat er wel in staat.

[Harry Van Velthoven]